

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Tagamõisa hoiuala

2026

Andres Miller

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Tagamõisa hoiuala
KKR kood	KLO2000332
Asukoht (maakonnad)	Saare maakond
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2007
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	ei kohaldu
loodusreservaatide kogupindala	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite arv	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite kogupindala	ei kohaldu
piiranguvööndite arv	ei kohaldu
piiranguvööndite kogupindala	ei kohaldu
IUCN kategooria(d)	VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Tagamõisa linnu- ja loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	3742,8
Maismaa pindala (ha)	1883,1
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	1431,23
Kaitsekorralduskava nimi	Tagamõisa puisniidu ja Tagamõisa hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2012-2021, Kaitstavate soode tegevuskava, Pärandniitude tegevuskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2012-2021, 2016-2023, 2021-2027
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Andres Miller
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2026
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	17.04.2026
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	varem hindamata
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	asub Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmialal, osaliselt HELCOM-i alal Vilsandi ja osaliselt IBA-I Tagamõisa poolsaar

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	Tagamõisa puisniidu ja Tagamõisa hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2012-2021, Kaitstavate soode tegevuskava, Pärandniitude tegevuskava, liikide (nt kirjuhahk, merikotkas,
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud <50% väärtustest	KKK	10 olulisemast kaitseväärtuseks olevast liigist (hahk, merikotkas, kirjuhahk, krüüsel, kaunis kuldking, hahk, soohilakas, väikeluik, nõmmelõoke ja alk) on KKK-s mingi teave esitatud 4 liigi kohta (merikotkas, kirjuhahk, soohilakas ja nõmmelõoke)
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud ≥90% väärtustele	KKK	kõigi koosluste pindala ja esinduslikkus loodusala kohta (HA koos KA-ga) on KKK-s esitatud (kuid andmete aeg ja päritolu on esitamata)
planeerimine	seisund	Milline oli liikide seisundi andmete usaldusvärsus ja kvaliteet?	Kesine - <50% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	liikide seisundid põhinevad uuringutel, kuid poolte liikide kohta on info puudulik
planeerimine	seisund	Milline oli elupaikade seisundiandmete usaldusvärsus ja kvaliteet?	Kesine - <50% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	kõigi koosluste pindala ja esinduslikkus loodusala kohta (HA koos KA-ga) on KKK-s esitatud (kuid andmete aeg ja päritolu on esitamata); pärandniitude esinduslikkus on enamasti märgitud väga kõrgeks (A ja B), samas oli valdav osa (95,6%) neist hooldusest väljas, mis seab esinduslikuse hinnangud kahtluse alla
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	KKK mainib puudujäke teadmistes ja näeb ette hulga seireid, inventuure ja muid uuringuid
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Vähem kui pooled andmelüngad (<50%) on täidetud, kuid siiski on veel märkimisväärseid puuduseid alusandmetes.	EELIS, KKK	valdav osa andmelünki on täitmata
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	KKK	KKK-s tabelid 6 ja 8

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud kõikide kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	KKK	lindude puhul on välja toodud ka mõju tugevus (tabel 6)
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	rohumaade hülgamine; inimtekkelised veerežiimi muutused; elusorganismide kasutus; metsandus; turism, lohesurf, paadiliiklus (rannikuelupaigatüübid, linnud)	KKK; KKK; KKK; KKK; KKK	majandamise puudumine või alakarjatamine (pärandniidud ja nendega seotud liigid); maaparandus ja kuivendamine (järved, märkead kooslused, veekogudega seotud liigid); kalapüük ja jahipidamine (linnud); raadamine, raied, kõdupuidu eemaldamine (metsakooslused); turism, lohesurf, paadiliiklus (rannikuelupaigatüübid, linnud)
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud ammendavalt või on selgitatud, et selliseid survetegureid ei esine.	KKK	"Mereökosüsteemi seisundit mõjutavad looduslikud ja inimese põhjustatud protsessid (eutrofeerumine, õlireostus, prügi meres)"
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud vähem kui pooltele (<50%) kaitseväärtusele	RT, KKK	kaitseväärtuseks olevatele taimeliikidele on ühine kaitse-eesmärk ja linnuliikidele samuti; kooslustele on igal kooslusel kaitse-eesmärk seatud, kuid loodusala, mitte siseriikliku kaitstava ala piires
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovitatavat seisundit. Sihtväärtused on kas kvantifitseeritud või ajaliselt piiritletud. / Konkreetset eesmärgid on pooltel või enamal (50% - <100%) kaitseväärtustest.	RT, KKK	enamiku liikide puhul ei ole kaitse-eesmärgid üheselt mõistetavad ega hinnatavad
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	RT	hoiualade määrus selliseid kaitseväärtusi ei nimeta
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	RT, KKK	püsitaimestuga kivirannad (1220), suurmosaiikliblikas (Hypodryas maturna), vareskaera-aasasilmik (Coenonympha hero), sõõrsilmik (Lopinga achine), apteegikaan (Hirudo medicinalis), rekreatiivsed väärtused ja esteetilised väärtused; KKK koostamise ajal kehtis teine määruse versioon
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	RT, EELIS, KKK	kaitsealused liigid ja pärandniidud vajavad hooldust; metssigade arvukuse vähendamine; puhkealade ja -taristu arendamine ja hooldus

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele, kuid kõik meetmed ei ole SMART	KKK	koosluste taastamistööde asukohad ja pindalad on määratlemata; külastajate teavitamine on tegevusena täpsustamata, samuti mõjude hindamine; rebaste küttimine ei kajastu tegevustabelis; metssigade arvukuse vähendamine on tegevustabelis aastate ja maksumuseta
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Ei (teadaolevalt on vajadus tegevusteks väljaspool piire, kuid neid ei ole kavandatud)	KKK	ette nähakse sigade ja rebaste küttimist, kuid tegevuse asukoht on määratlemata
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Pooltel või enamal (50% - <100%) peamistest surveteguritest on vastav meede	KKK	lindude puhul on mainitud hukkumist kalade kaaspüügil ja linnujahil, kuid meetmeid ei käsitleta
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Jah, välja saab tuua puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes.	eksperdiarvamus	mereala hõlmab hoiualast 1859,7 ha ehk 49,7%, kuid puudub info merepõhja koosluste (elupaigatüüpide) kohta; (hindaja arvamus)
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire võimaldab hinnata poolte või enama (50%-<100%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	RT, KKK, EELIS	suunisliikidest puudub info väikeluige ja nõmmelõokese kohta
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	viia ellu kavandatud inventuurid (nt erinevad lindude inventuurid); riiklikus seires täpsustada liikide leiukohad selliselt, et need oleks seostatavad siseriiklike kaitstavate aladega	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suures osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	RT, EELIS	2018. a moodustati Tagamõisa looduskaitseala, millesse arvati mõned hoiuala lahustükid; 2023. a jõustus Vilsandi rahvusparki uus kaitse-eeskiri, millega osa senisest Tagamõisa hoiualast arvati rahvusparki koosseisu; kavandamisel on hoiuala laiendamine lahustükina (mereala) lääne pool Vildandi rahvusparki
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK	KKK avalikustamise koosolek toimus 22.09.2010 Tagamõisa seltsimajas. Koosolekul osalesid kohalikud elanikud, MTÜ Tagamõisa, Kihelkonna Vallavalitsuse ja Keskkonnaameti esindajad. KKK koostas OÜ Consultare. Koosolekul tehtud ettepanekuid arvestati KKK koostamisel.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah, huvirühmi kaasati, kuid mõned asjakohased huvirühmad jäid kaasamata ja/või kaasamine toimus pigem informeerimise mitte konsulteerimise tasemel	KKK	kuskil ei kajastu, et kaasatud oleks RMK-d ja maahooldajaid
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Ei oska vastata	KKK, KIRKE	KKK konflikte ei maini ning KIRKE-s ja POSTIPOISis vihjeid konfliktidele ei leidnud
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud poollooduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud	KKK, EELIS	KKK näeb taastamistöid ette tingimuslikult, et järgnema peab hooldus (mis iseenesest on õige);KKK tegevustabel näeb ette vaid loodude ja kadastike taastamise, kuid mitte pindalaliselt, vaid ajaliselt ja rahaliselt; EELIS-e järgi on hoiualal 235 ha PLK-sid, kuid 2025. a oli neist hoolduses vaid 60,6 ha ehk 26% (2013. a oli hoolduses 5,31 ha)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (soelupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK	KKK selliseid taastamistöid ette ei näe ega maini
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	KKK, EELIS	KKK näeb ette vaid loodudel, kadastikel ja puiskarjamaadel karjatamise; EELIS-e järgi on hoiualal 235 ha PLK-sid, kuid 2025. a oli neist hoolduses vaid 60,6 ha ehk 26%
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK	KKK näeb ette metssigade arvukuse vähendamist (teadmata ajal) käpaliste kaitseks, mida seoses SAK-iga on ka tehtud, ning madalsoode (praegu teada 68 ha) karjatamise apteegikaani elupaikade säilitamiseks (2025. a oli madalsoodest hoolduses 13,39 ha ehk 20%)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK	KKK näeb ette kariloomade ja hooldustehnika soetamise huviliste poolt; arvestades, et hoolduses on alla poole PLK-dest, ei ole ka hooldusvahendeid ilmselgelt piisavalt
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtsajaks rakendamata ja miks?	ebapiisavalt on taastatud ja hooldatud PLK-sid	KKK, EELIS	EELIS-e järgi on hoiualal 235 ha PLK-sid, kuid 2025. a oli neist hoolduses vaid 60,6 ha ehk 26%

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, EELIS	enamik riiklike seired on eeldatavasti ellu viidud, kuid kaitstavate linnuliikide inventuur valitud elupaikades, mittepesitsusaegsete veelinnukogumite lennuloendused ja kirjuhaha uuringud vastavalt liigi tegevuskavale (tegevuskava on kinnitamata) on ilmselt tegemata
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, RT, EELIS	HA lääneosa liideti Vilsandi RP-ga 2012. a asemel 2023. a, KKK vahehindamine pidi toimuma 2017. a ja uue KKK koostamine 2021. a, kuid mõlemad on tegemata
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Ei ole asjakohane	KKK, MaRu	KKK ei näe praegusel hoiualal ette ühtegi I ja II prioriteediga tegevust; MaRu järgi on hoiualale paigaldatud 3 piiritähist, 1 infotahvel ja plaanis on 2 puhkeala arendamine
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärged toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	jah	MaRu, KeA, RMK	Lääne-Saaremaa lõugaste inventuur 2025. a; Paatsa puiskarjamaa ligipääsutee hooldus 2025. a; 720 m karjatara rajamine 2015. a (PLK hooldust ei järgnenud); 3 km karjatara rajamine ja 10 t veemahuti ostmise kariloomide jootmiseks 2021. a
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poolte (50-90%) (suunis) liikide seisund on stabiilne või paranenud.	EELIS	haha, merikotka, kirjuhaha, krüüsli, kauni kuldkinga ja algi seisund on loodetavasti sama või paranenud, soohiilaka, väikeluige ja nõmmelõokese seisund on kardetavasti halvenenud
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	soohiilakas, väikeluik, nõmmelõoke	EELIS	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	andmete puudumine, hoiuala piiri muutmine; täpsema ülevaate saamiseks on vaja seireandmed täpsemalt asukohastada	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poolte (50-90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või jäänud samaks.	EELIS, eksperdiarvamus	ranniku-, soo- ja vee-elupaigatüüpide seisund ei ole eeldatavasti halvenenud, metsaelupaigatüüpide (1067 ha ehk 57% hoiuala maismaast) seisund on eeldatavasti paranenud, pärändniitude seisund on osaliselt halvenenud; (mereelupaigad ei ole kaitseväärtuseks; hindaja arvamus)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	poollooduslikud kooslused	EELIS	EELIS-e järgi on hoiualal 235 ha PLK-sid, kuid 2025. a oli neist hoolduses vaid 60,6 ha ehk 26%
väljundid	tulemused	Kui alla 90% elupaikade seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja elupaikade seisundi halvenemise põhjused ja/või millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	pärandniidude hooldamine oli vahepealsetel aastatel peaaegu lakanud, mistõttu kooslused on kinni kasvanud ja nende liigirikkus kahanenud, suuremal osal niitudel see kinnikasvamine jätkub; tuleb taastamist ja hooldamist rohkem toetada ja paremini nõustada	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliste muutusteta	ELME	keskmine (7,35 palli 10-palli skaalal; hinnang maismaa osas ehk 50,51% hoiualast)
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on hea või paranenud	ELME	hea (81,09 palli 100-palli skaalal; hinnang maismaa osas ehk 50,33% hoiualast)
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Jah, on tuvastatud kaitsekorra rikkumisi	OKAS	ebaseaduslikud hooned hoiualal ja ehituskeeluvööndis
väljundid	tulemused	Kas tuvastatud ala kaitsekorra rikkumistel võib olla (oluline) mõju ala kaitseväärtustele?	Jah, rikkumistel on võimalik (oluline) mõju kaitseväärtustele	eksperdiarvamus	ehitiste all ja ümber hävib looduslik või poollooduslik kooslus, kanalisatsioon ranna ehituskeeluvööndis ohustab vee-elustikku, hooned ja inimesed rannas häirivad rannikulinde; (hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei, kuid kaitsekorra muutmine on juba töös	EELIS	hoiuala on projekteeritavate alade kaardikihil, kuid jätkuvalt hoiualana, mitte kaitsealana; hoiuala kaitsekord ei taga elupaigatüüpide säilimist, sest alla 20 m ² pinnaga ehitisi ei pea kellegagi kooskõlastama ja ilma metsateatiseta võib aastas raiuda kuni 20 tm/ha; looduslikke kooslusi saab kaitsta vähemalt sihtkaitsevööndi kaitsekord, mitte hoiuala või piiranguvööndi oma
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei, kuid kaitse-eeskirja/määruse muutmine on juba töös	EELIS	hoiuala on projekteeritavate alade kaardikihil; kaitseväärtuste hulgast puudub tüüp 6410, mida on 6,9 ha; kaitseväärtuseks on palju linnuliike, kuid asjakohaseid andmeid kõigi liikide kohta pole, vähemolulised ja puuduliku andmestikuga liigid võiks kaitseväärtuste hulgast välja arvata, et kaitsekorralduses saaks keskenduda olulisematele liikidele
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	kaaluda Tagamõisa poolsaarel olevate väiksemate kaitstavate loodusobjektide liitmist, et terviklikumalt poolsaare loodust kaitsta ja vähendada alade rohkusest tulenevat bürokraatiat	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	101	61	60,4%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	9	50,0%
Survetegurid (planeerimine)	9	9	100,0%
Eesmärgid (planeerimine)	9	6	66,7%
Meetmed (planeerimine)	9	4	44,4%
Sisendid (rakendamine)	9	5	55,6%
Protsess (rakendamine)	6	4	66,7%
Meetmed (väljundid)	18	8	44,4%
Tulemused (väljundid)	20	13	65,0%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	45	28	62,2%
Rakendamine	15	9	60,0%
Väljundid	38	21	55,3%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruuses/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitsealadest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-ö aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-ö aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otseselt kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitse eesmärgid.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaarialad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segaallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdroloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareaali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX